

Zbigniew Kobyliński, Dariusz Krasnodębski

Haćki, st. 1, 1B, 1C, 1D, 2, gm. Bielsk
Podlaski, woj. białostockie, AZP
43-87/107

Informator Archeologiczny : badania 25, 89-90

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zasypana jednorazowo, co musiało nastąpić bezpośrednio po wybraniu gliny. W pozostałych wykopach natrafiono tylko na pojedyncze fragm. naczyń ceramicznych, stwierdzono w nich naturalny dla stanowiska układ warstw.

Badania będą kontynuowane.

Haćki, st. 1, 1B, 1C, 1D, 2
gm. Bielsk Podlaski, woj. białostockie
AZP 43-87/107

Polska Akademia Nauk Instytut Historii Kultury Materialnej Zakład Archeologii Mazowsza i Podlasia Podlaska Ekspedycja Archeologiczna

Badania prowadzili dr Zbigniew Kobyliński i mgr Dariusz Krasnodębski. Uczestniczyli studenci Instytutu Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz uczniowie szkół średnich z Bielska Podlaskiego. Finansowane przez Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Białymstoku oraz Instytut Historii Kultury Materialnej PAN w Warszawie. Piąty sezon badań grodziska (po wznowieniu), trzeci osad i pierwszy kurhanu. Zespół osadniczy składający się z grodziska (st. 1), otaczających go osad otwartych (st. 1A, 1B, 1C i 1D) oraz kurhanu (st. 2) znajdującego się w odległości ok. 1 km.

Stanowisko 1 (grodzisko). Kontynuowano prace w północnej części stanowiska, eksplorując kolejne układy stratygraficzne w wykopie 5C, niedokończonym (ze względów finansowych) w 1989 r. Pod przebadanymi wówczas olbrzymimi paleniskami datowanymi na wczesne średniowiecze, w roku bieżącym przebadano ponad dwumetrowej miąższości układy stratygraficzne (osiągając łączną gł. ponad 4 m od powierzchni ziemi) zbudowane z warstw osadniczych, palenisk, jam i dołów posłupowych, zawierających materiał zabytkowy datowany na wczesny i środkowy okres lateński. Prace wykazały istnienie najintensywniejszego osadnictwa starożytnego w tej właśnie części grodziska.

Badania zakończone.

Osada 1B. Zlokalizowana na północny wschód od grodziska. W 1989 r. przebadano na niej ratowniczo położone na północnym obrzeżu kotliny 2 obiekty pochodzące z XI w. W 1991 r. zbadano 30 m² w miejscu największego obniżenia dna kotliny, na terenie bardzo podmokłym. W założonych wykopach natrafiono na warstwę kulturową, niewielkie obiekty zagłębione i doły posłupowe stanowiące pozostałości naziemnych budowli, datowane na XI w. Część z nich wystąpiła poniżej poziomu wody gruntowej.

Osada 1C. Zlokalizowana na południowym stoku kotliny otaczającej grodzisko oraz garbie terenowym stanowiącym najdalej na wschód wysunięty cypel wysoczyzny. W 1989 r. przeprowadzono badania ratownicze, w czasie których odsłonięto kilkanaście m² warstwy kulturowej z okresu wczesnego średniowiecza i okresu wpływów rzymskich. W 1990 r. przebadano ratowniczo 8 obiektów osadniczych, z których 7 było paleniskami pochodzącymi z wczesnego średniowiecza (XI w.), jeden zaś jamą zasobową zawierającą stosunkowo liczne fragm. ceramiki, datowane wstępnie na późny okres lateński, oraz rozpoznano sondażowo 38 m² w zachodniej części osady, odsłaniając bardzo interesujące układy stratygraficzne, których miąższość dochodziła do 2 m, datowane od okresu lateńskiego do XI w. W 1991 r. rozpoznano wykopaliskowo 25 m² w najwyższej partii stanowiska oraz 13 m² na podmokłym dnie kotliny otaczającej grodzisko. W pierwszym z wykopów pod warstwą pochodzącą z wczesnego średniowiecza i warstwą starożytną, mającymi miąższość ok. 1 m, natrafiono na jamę zasobową o śr. ok. 2,5 m i gł. dochodzącej do 3m od powierzchni ziemi (jej dna ze względu na napływającą wodę gruntową nie udało się do końca wyeksplorować), w której na jednym z poziomów użytkowych natrafiono na 9 dość dobrze zachowanych naczyń. Ceramika ta może być datowana na przełom okresu lateńskiego i wczesnego

okresu wpływów rzymskich i przynajmniej częściowo wiązać ją należy z kulturą zarubińską.

W wykopie 2 przebadano warstwę i obiekty (fragm. rowu) pochodzące z XI w. Podobnie jak na osadzie 1B wystąpiły one poniżej poziomu wody gruntowej.

Osada 1D. Zlokalizowana jest na dnie kotliny otaczającej grodzisko. W 1990 r. przeprowadzone zostały badania sondażowe, które wykazały istnienie bezpośrednio u podnóża grodziska, od jego strony zachodniej, nawarstwień kulturowych o miąższości do 2 m. Wiosną 1991 r. wykonano badania geofizyczne, które wykazały istnienie dużych różnic w oporności ziemi. Kierując się wynikami tych badań oraz obserwacją morfologii terenu założono 8 wykopów o łącznej powierzchni ok. 130 m². W wykopach zlokalizowanych od zachodniej strony grodziska, pod warstwami osuwiskowymi pochodzącymi z jego stoku, natrafiono na dobrze zachowane warstwy wczesnośredniowieczne (z XI w.) oraz warstwy starożytne, datowane wstępnie na środkowy okres lateński. W dolnych partiach nawarstwień wyodrębniono kilka obiektów osadniczych, z których, jak się wydaje, przynajmniej 2 to pozostałości głębokich półziemianek. Ponadto we wszystkich wykopach założonych u podnóża grodziska, bezpośrednio na calcu, na gł. ok. 2 m, natrafiono na rowek o szer. ok. 0,3 m i podobnej głębokości, przebiegający półkoleście, równoległe do stoku wzgórka grodziskowego. W górnej części jego wypełniska natrafiono na liczne kamienie, w tym kilka fragm. kamieni żarnowych. W pozostałych wykopach, rozmieszczonych od wschodu i południa grodziska, wystąpiła warstwa kulturowa z materiałem pochodzącym z XI w., pod którym w większości przypadków znajdowała się cienka warstewka z ceramiką z okresu lateńskiego. W jednym wykopie, założonym pod samą skarpią wysoczyzny, wyeksplorowano także 2 niewielkie owalne obiekty (o śr. ok. 1 m), zawierające materiał ze starszych faz wczesnego średniowiecza.

Badania na osadach pokazały, że stosunki wodne w kotlinie otaczającej grodzisko uległy znacznym zmianom i zabagnienie jej nastąpiło po okresie wczesnego średniowiecza.

Stanowisko 2 (kurhan). Znajduje się w odległości ok. 1 km na południe od grodziska. Jest to kopiec o śr. ok. 12 m i wys. ok. 2 m od powierzchni otaczającej go ziemi. Według informacji miejscowej ludności w okolicy istniały jeszcze przynajmniej 2 podobne obiekty, dzisiaj całkowicie już zniwelowane. Środkowa część kopca zniszczona została dochodzącym do jego podstawy wkopem rabunkowym. Wykop archeologiczny o wymiarach 3 x 9 m, obejmujący środkową część nasypu, przyniósł jedynie nieliczne fragm. bardzo drobnych przepalonych kości, znalezionych głównie w jego górnych partiach, kilkadziesiąt zabytków krzemienych oraz kilkanaście bardzo zniszczonych fragm. ceramiki starożytnej. Na samym dnie odsłonięto słabo zachowane ślady konstrukcji drewnianej. Uzyskane dane nie pozwalają jednoznacznie określić chronologii kurhanu ani przynależności kulturowej.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Instytucie Historii Kultury Materialnej PAN. Przewiduje się kontynuację badań na osadzie 1C.

Hrebennie, st. 17
gm. Horodło, woj. zamojskie
AZP 85-95/49

Państwowa Służba Ochrony Zabytków
 Wydział Archeologiczny w Zamościu

Badania prowadziła mgr Ewa Banasiewicz. Finansowane przez Państwową Służbę Ochrony Zabytków w Zamościu. Osada wczesnośredniowieczna.

Stanowisko leży na rozległym cyplu w dolinie zmeliorowanego cieku, ma znaczną ekspozycję północną sięgającą ok. 8 m, odkryte zostało już podczas badań powierzchniowych AZP w 1984 r. przez S. Jastrzębskiego. Znaleziony wówczas materiał zabytkowy w postaci fragm. ceramiki XII-XIII-wiecznej, rozproszony na powierzchni ok. 2 ha, pozwolił je uznać za osadę wczesnośredniowieczną, należąca do całego ciągu w tym rejonie.

Wiosną 1991 r. społeczny opiekun nad zabytkami archeologicznymi A. Gusiewski zaniepokoił się znaczną ilością dużych fragm. polepy występujących w kilku miejscach na osadzie. Zostało to spowodowane uszkodzeniem obiektów przez intensywną orkę. W wyni-